

Список використаних джерел

1. Бескорса О. С. Павлович Г. Ю. Дидактична гра як метод формування германомовної комунікативної компетентності молодших школярів. *Науковий вісник ужгородського університету. серія: «педагогіка. соціальна робота»*. 2016. Випуск 1 (38). С. 37–40.
2. Бібік Н. Гра в навчанні молодших школярів: варіативність підходів до застосування URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/692/760> (дата звернення: 02.03.2024).
3. Коновальчук І. М. Труднощі в навчальній діяльності молодших школярів як чинник їх конфліктів з батьками. Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць, за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. С. 226–229.
4. Куліковська О. І. Дидактична гра як засіб формування у молодших школярів загально-навчальних умінь і навичок. 2023. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-didaktichna-gra-yak-zasib-formuvannya-u-molodshih-shkolyariv-zagalnonavchalnih-umin-i> (дата звернення: 02.03.2024)

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Лариса Садурська, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Неля Рудницька**, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Суспільство пред'являє все більш складні вимоги до кожного покоління, що входить у життя. Молодший шкільний вік є періодом особливо швидкого набуття вмінь та навичок. Він є найвідповідальнішим періодом інтенсивного розвитку всіх психічних функцій, коли закладаються основи творчих здібностей, формується структура мотивів і потреб, моральних норм, самооцінки. Тому для дитини цей період – гарна можливість для розвитку здібностей до творчості. І від того, наскільки вона була використана, багато в чому залежить творчий потенціал дорослої особи. Вміння діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброзичесне використання та допрацювання чужих ідей, застосування своїх знань з метою створення нових об'єктів, вміння випробувати нові ідеї, визначено як наскрізне в усіх ключових компетентностях на рівні Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 [1, с. 1].

Н.М. Бібік вказує, що «педагог повинен заохочувати творчу діяльність учнів. При цьому саме принципи гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості для Концепції Нової української школи (далі - НУШ) є визначальним» [2, с. 15]. Вказане зумовлює потребу все ширшого застосування сучасних методик та підходів у освіті, адже творчість у НУШ є однією з основ розвитку учня.

У своїх працях творчі здібності молодших школярів досліджували І. Андрощук, І. Андрусенко, Н. Бібік, Б. Коротяєв, О. Моляко, Г. Тарасенко, С. Сисоєва, Л. Ярощук та інші. Деякі аспекти застосування ігрових технологій на уроках в початковій школі вивчали О. Гречановська, С. Доценко, Н. Кравець, Н. Онищенко, Ю. Лимар та багато інших педагогів.

Мета нашої статті: аналіз особливостей розвитку творчих здібностей дитини молодшого шкільного віку засобами ігрових технологій.

Безумовно, кожна дитина народжується з природними задатками до творчої діяльності, але творчими людьми стають лише ті, умови виховання яких дозволили вчасно ці здібності розвинути. Навчання у школі сьогодні має забезпечувати оптимальні умови самореалізації школяра, розкриття природних задатків дитини, здатності до відповідальності та творчості.

Таким чином, завданням НУШ є допомога розвитку здібностей, у тому числі і творчих, талантів та можливостей кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем та батьками, створення освітнього простору, де кожен школяр матиме можливість відкрито радіти результату власної та спільної творчості.

Загалом творчість як педагогічна проблема є надзвичайно складною та багатосторонньою, адже це явище є складним, багатогранним та суперечливим, таким, що охоплює широке коло сфер буття. Творчість є процесом народження нового, виникнення нових думок, образів та почуттів, які у подальшому стають регулятором творчих дій.

У словникових джерелах «творчість» розглядається як діяльність людини, що «здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення»; «явище, яке охоплює пізнавальну діяльність і дозволяє побачити деякі проблемні ситуації по-новому» [3, с. 166]. У педагогіці творчість визначається як вища форма активності та самостійної діяльності особистості; складне та одночасно комплексне явище, зумовлене усім різноманіттям соціально-психологічних, психолого-фізіологічних передумов, що саме є чинником становлення, самопізнання та розвитку особи [4, с. 83].

С. Доценко у монографічному дослідженні розвитку творчих здібностей учнів початкової школи у процесі вивчення предметів природничо-математичного циклу, вказує, що виокремлюють наукову, технічну, художню, музичну, літературну, педагогічну творчість з різними їх різновидами, при цьому між деякими з них маються досить тісні зв'язки [5, с. 28]. Прояв творчості відбувається лише тоді, коли не спрацьовують стереотипи поведінки, які склалися раніше, та стає необхідним інтуїтивний вихід за межі досвіду, що усвідомлюється, та накопичених знань [4, с. 84].

Своєю чергою, у педагогіці, психології та філософії широко застосовується поняття «здібності». Дослідники сходяться на думці, що «здібності» – це не одна психологічна властивість особистості, а їх сукупність, що проявляється у активній діяльності людини [6, с. 93].

Таким чином, творчі здібності учнів початкової школи є синтезом індивідуальних властивостей особистості дитини, що визначає успішність виконання нею творчої діяльності різного роду. Творчі здібності відіграють значну роль у формуванні особистості школяра.

Одним з провідних засобів розвитку творчих здібностей молодших школярів є ігрові технології. Саме ігрові технології залишаються унікальною формою навчання, яка дозволяє зробити його захоплюючим та цікавим дітям молодшого шкільного віку. Ігрові технології доцільно визначати сукупність методів та прийомів організації навчального процесу, спрямована на оптимальну побудову навчально-виховного процесу, реалізацію його завдань шляхом використання дидактичних ігор.

Погоджуємося, що використання ігрових технологій під час навчання молодших школярів відповідає їх природним потребам, спрямовується на підвищення якості освіти, розвиток творчої індивідуальності та пізнавальної активності учнів [7, с. 2]. При цьому ключовою особливістю аналізованих технологій полягає у створенні педагогом навчальних ситуацій, що допомагають учням початкових класів досягати успіху, стимулюють потяг дітей до знань, їх бажання пізнавати нове, шукати нестандартні способи вирішення завдань.

Місце та роль гри у навчальному процесі залежить від розуміння вчителем функцій та класифікації ігор. Основними функціями гри у навчальному процесі є: 1) навчальна; 2) комунікативна; 3) психологічна; 4) розвивальна; 5) виховна; 6) релаксаційна. У освітньому процесі виокремлюють наступні види ігор: 1) рухливі; сюжетно-рольові; 3) комп'ютерні; 4) дидактичні [8, с. 289].

Досліджуючи ігрові технології вчені акцентують, що їх роль полягає у наступному:

1) це звична та улюблена форма діяльності людини будь-якого віку, а тим паче для учнів початкової школи; 2) це засіб активізації, оскільки у грі простіше долати перешкоди, труднощі та психологічні бар'єри; 3) це мотивація за своєю природою, адже від учнів вона вимагає ініціативності, застосування уяви, творчого підходу; 4) гра є багатофункціональною, її вплив на учнів не обмежується одним аспектом; 5) це передача умінь, знань та навичок на рівні «учень - учневі»; 6) гра переважно колективна; 7) гра має чітко поставлену мету та певний кінцевий дидактичний результат [9, с. 230].

У зв'язку з зазначеним саме ігрові технології є одним з найбільш ефективних засобів розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.

Таким чином, творчі здібності учнів початкової школи – синтез індивідуальних властивостей особистості дитини, що визначає успішність виконання нею творчої діяльності різного роду. Творчі здібності є складним полікомпонентним утворенням. У структурі творчих здібностей учнів початкової школи виокремлюють когнітивний, емоційний та мотиваційний компоненти.

Своєю чергою, ігрові технології доцільно визначати сукупність методів та прийомів організації навчального процесу, спрямована на оптимальну побудову навчально-виховного процесу та реалізацію його завдань шляхом використання дидактичних ігор. Застосування ігрових технологій з метою розвитку творчих здібностей учнів початкової школи є перспективним. У такому разі організація ігрової діяльності дітей потребує неабиякої уваги та супроводу педагога.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87. URL:

<https://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyi-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> (дата звернення 02.03.2024).

2. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2017. 206 с.

3. Осадченко І. Характеристика поняття «творчі здібності учнів ліцеїв». Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2013. № 8 (Ч. 2). С. 83 – 90.

4. Дімітрова-Бурлаєнко С.Д. Дефініції понять «творчість» і креативність у сучасному науковому дискурсі. <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24191> (дата звернення 02.03.2024).

5. Доценко С. Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи у процесі вивчення предметів природничо-математичного циклу (теоретичні та методологічні засади) : монографія. — Харків : «Мітра», 2018. – 380 с.

6. Грицюк І. М., Денис Н.О. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності. <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v6/i14/12.pdf> (дата звернення 02.03.2024).

7. Алендарь Н. Застосування ігрових технологій на уроках у початкових класах. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. 1 (350). URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13776/1/%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%8C%21-25.pdf> (дата звернення 02.03.2024).

8. Щербань П. Застосування ігрових технологій в освіті: історія і перспективи. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. № 13. С. 286-292.

9. Мачинська Н.І., Оприска М.А. Теоретичні аспекти використання ігрових технологій на уроках у початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 229 – 233